

OPERATIIVINEN SOPIMUS 2018

Vapaa-aikatoimiala

Palvelualue: Liikuntapalvelut

Sopimuksen tarkoitus:

Operatiivinen sopimus täydentää toimialan strategista sopimusta. Tässä sopimuksessa määritellään kaupungin strategiasta, strategisten ohjelmien linjauksista sekä liikuntalautakunnan painopisteistä johdetut liikuntapalveluja sitovat tavoitteet.

1 Lähtökohdat

Liikuntapalvelut

Liikuntapalvelujohtaja
Markus Kalmari

Liikuntapaikkayksikkö

Liikuntapaikkapäällikkö
Oskari Nummi

Liikkumaan aktivointi

Liikuntapalvelupäällikkö
Minna Lainio-Peltola

Järjestöliikunta

Järjestöliikuntapäällikkö
Terhi Anttila

Liikuntapalveluiden toiminta pohjautuu liikuntalakiin, jonka tarkoituksena on edistää liikuntaa, kilpa- ja huippu-urheilua sekä niihin liittyvää kansalais-toimintaa, edistää väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä tukea lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä. Tätä kautta Turun kaupungin liikuntapalvelujen

tehtävänä on aktivoida turkulaiset liikkumaan ja parantamaan hyvinvointiaan liikunnan avulla. Turun kaupungin liikuntapalvelukeskus tuottaa erilaisia liikuntaolosuhteita ja –palveluita kaikille turkulaisille, niin yksittäisille kaupunkilaisille kuin liikuntaa järjestäville yhdistyksillekin. Toimimme yhteistyössä kansalaisjärjestöjen sekä muiden hallintokuntien ja kumppaneiden kanssa, sekä osallistamalla kuntalaisia. Liikuntapalvelut toimii Turun kaupungissa alansa asiantuntijaroolissa. Palvelualue seuraa liikunta-alan kehitystä, pitää yllä tilannekuvaa turkulaisesta liikuntakulttuurista ja kehittää sitä.

Keskeisiin liikuntapalvelukeskuksen tuottamiin palveluihin lukeutuvat

- § liikuntapaikkojen ylläpito ja varaaminen
- § liikuntapalveluiden koordinointi ja järjestäminen
- § liikunta-avustukset

Liikuntapalvelukeskuksessa on kolme yksikköä, jotka toimivat yhteistyössä strategisten tavoitteiden eteen:

Liikuntapaikkayksikkö

Liikuntapaikkayksikkö ylläpitää ja kehittää liikuntapaikkoja Turun kaupungissa. Tavoitteena kattavat ja korkeatasoiset kuntalaisten hyvinvointia ja urheilukulttuuria edistävät liikuntapaikat, joiden käyttöaste on korkea. Ylläpitotyö ja palvelut järjestetään tehokkaasti ja taloudellisesti. Liikuntapaikkojen korjausinvestointeja suunnitellaan liikuntapaikkasuunnitelmaan tukeutuen.

Järjestöliikuntayksikkö

Järjestöliikuntayksikkö on aktiivisessa vuorovaikutuksessa kaupungin liikuntajärjestöjen kanssa liikuntapalveluiden järjestämiseksi kuntalaisille. Yksikön tehtävänä on tukea kaupungissa toimivien liikunta- ja urheiluseurojen sekä liikuntaa järjestävien yhdistysten toimintaa. Järjestöliikuntayksikkö mahdollistaa tämän tuen suorina avustuksina, koulutuksiin panostamalla sekä ottamalla kantaa seurojen liikuntaolosuhteiden käyttöön vuorovarasperiaatteiden muodossa. Turkulaisten liikunta- ja urheiluseurojen vaikuttaja- ja osallisuusryhmä toimii Seurapalamenti, joka esittelijänä on järjestöliikuntapäällikö.

Liikkumaan aktivointi- yksikkö

Aktivointiyksikön liikuntapalveluvastaavien työn perusta muodostuu kullekin nimetyn ikä-/ kohderyhmän liikkumaan aktivoinnista sekä alueellisen liikuntatoiminnan kehittämisestä.

Toimintaa ohjaa kaupungin strategia. Tavoitteena on terveytensä kannalta riittämättömästi liikkuvien kuntalaisten liikkumaan aktivointi ja aktiivisen elämäntavan omaksuminen kaikissa ikä- ja kohderyhmissä.

Työhön kuuluu eri kohderyhmien liikunnanohjaus sekä saavutettavien liikuntapalveluiden suunnittelu, koordinointi ja toteutus yhteistyössä kaupungin eri toimijoiden mm. hyö-, sivistys- ja muiden VAPA toimialojen kanssa, ympäristökuntien sekä yhdistysten ja urheiluseurojen, oppilaitosten ja muiden kolmannen sektorin (esim. seura-kunta) toimijoiden sekä erilaisten hankkeiden kanssa.

1.2 Toimintaympäristön muutostekijät

Suomen Kuntoliikuntaliiton teettämän aikuisväestön liikuntatutkimuksen mukaan 56 prosenttia suomalaisista liikkuu terveytensä kannalta liian vähän (Kansallinen Liikuntatutkimus, 2010, 11). Liikunnan tuottamien terveyshyötyjen rinnalle on noussut itsenäinen terveyshyötyjä synnyttävästä liikunnasta riippumaton tekijä, liiallinen paikallaanolo (istuminen). Keskiverto suomalainen istuu 7h, nuoret miehet yli 8h ja arvioi istuen käyttämänsä ajan reilusti alakanttiin – eikä vapaa-ajan liikunta välttämättä riitä kumoamaan näiden määrien haittoja. (Tommi Vasankari, Liikuntafoorummi 2014).

Turun kaupunki kasvaa ja laajenee uusille asuinalueille. Kaupungin laajentuessa tulee turvata myös riittävät liikuntapaikkaresurssit. Uusia asuinalueita kaavoittaessa tulee aina tarkastella liikuntapaikkojen alueellista tarvetta. Tavoitteena on taata hyvät liikuntaolosuhteet asuinalueesta riippumatta ja tähän tulee osoittaa riittävät varat.

Vuonna 2014 toteutetusta Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytymistutkimuksesta (Liitu) käy ilmi, että vain viidesosa peruskoululaisista täyttää liikuntasuosituksen, joka on vähintään tunti päivässä ”kohtalaisen rasittavaa” liikuntaa. Vain joka kymmenes 15 – vuotias liikkuu sen verran, mitä terveys-suositukset edellyttävät. Ruutuaikaa, tv:n, tietokoneen, tabletin ja kännykän parissa vietettyä aikaa, mitattaessa 95 %:lla lapsista ja nuorista ruutuaikaa kertyy yli suosituksen, joka on kaksi tuntia päivässä.

Sote-uudistuksen seurauksena kunnat vastaavat myös jatkossa kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen käytännön toteuttamiseksi tarvitaan :

- pysyvät poikkihallinnolliset yhteistyö- ja toimeenpanorakenteet (hyvinvointityöryhmä ja terveyden edistämisen koordinaatio),
- hallinnonalojen rajat ylittäviä johtamisen käytäntöjä ja vastuunottoa,
- sitoutumista hyvinvointitavoitteisiin kuntasuunnittelussa,
- ajantasaista tietoa väestön hyvinvoinnista ja terveydestä ja niihin vaikuttavista tekijöistä,
- vaikuttavia terveyden edistämisen käytäntöjä sekä
- ehkäisevän työn ammatillista osaamista ja riittävää henkilöstöä.

Juha Sipilän hallituksen yksi nuorisotyöhön liittyvä kärkihanke on Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma LAPE 2016 – 2019. Sen yhtenä tavoitteena on, että palvelut järjestetään lapsi- ja perhelähtöisesti hallinnonrajat ylittäen. Muutosohjelmalla vahvistetaan vanhemmuutta ja matalan kynnyksen palveluja. Lähtökohtana on lapsen etu ja perheiden monimuotoisuus.

Kuntaliiton sivistyspoliittinen ohjelmassa, Sivistyksen suunta, linjataan kulttuuri-, kirjasto-, liikunta- ja nuorisopolitiikkaa vuoteen 2025. Palvelujen tuottaminen edellyttää kunnilta yhteistyötä, ketteryyttä, joustavuutta sekä uuden teknologian hyödyntämistä. Vapaa-aikatoimialan liikuntapalveluille määritellyissä visioissa:

- Kuntalaiset liikkuvat terveytensä kannalta riittävästi ja saavat siitä iloa, elämyksiä ja työkykyä. Kuntien **liikuntapalvelut** ovat kohtuuhintaisia ja helposti saavutettavissa. Ennaltaehkäisevänä työmuotona terveyttä ja hyvinvointia edistävä liikunta on koko kunnan yhteinen asia.

1.3 Toiminnan kehittämissuunnitelma ja strategiset painopisteet

Turun kaupungin kasvaminen tarkoittaa myös liikuntaolosuhteiden takaamista laajentuneille asuinalueille. Tavoitteena on taata hyvät liikkumisolosuhteet kaupunkilaisille asuinalueesta riippumatta. Tiukassa kuntatalouden tilanteessa laajenevan kaupungin ja palvelutarpeiden lisääntyessä liikuntapalveluiden tulee tehdä tiedolla johdettuja ratkaisuja edellä mainitun yhtälön turvaamiseksi.

Turun Liikkuvan koulun osa-alueista jatketaan vapaa-aikatoimialan liikuntapalveluiden vahvalla panostuksella iltapäivien matalan kynnyksen harrastetoiminnan lisäämistä ja kehittämistä yhteistyössä kansalais- ja järjestötoimijoiden kanssa. Yhteistyössä sivistystoimialan kanssa toteutettavassa hankkeessa liikunnan rooli näkyy koulupäivien aikana mm. liikunnallisten opetustapojen (toiminnalliset opetusmenetelmät) muodossa, mutta liikuntapalveluiden erityisosaaminen on kohdentunut kuitenkin erityisesti liikunnallisen harrastustoiminnan järjestämiseen koulupäivissä ja niiden välittömässä yhteydessä. Hankevuosien 2017-2018 ja 2018-2019 kehittämiskohteina Turun Liikkuva koulu –harrastetoiminnassa ovat erityisesti yläkouluille sopivat toimintatavat. Pyrkimyksenä on kehittää olemassa olevaa nuorten (13-19 v.) MIHI –toimintaa niin, että se tarjoaa kaikille nuorille sopivia liikuntalajeja ja -muotoja. Tarkoituksena on, että MIHI –harrastetunteja olisi tarjolla nykyistä aikaisemmin iltapäivissä ja koulupäivän aikana. Myös tässä kehittämistyössä huomioidaan perusliikuntataitojen merkitys liikunnallisen elämäntavan kehittämisessä. Myös erityisryhmille (soveltava liikunta, erityisliikunta) tullaan kohdentamaan Liikkuva koulu –harrastetoimintaa.

2 Taloudelliset tavoitteet

2.1 Määrärahat

1.000 €	TOT 2016	TAM 2017	TAE 2018
Tulot	3 525	4 165	4 045
Menot	21 761	22 747	24 651
Netto	c	18 582	20 606
Muutos-%	%	1,90 %	10,89%

3 Resurssien käyttö

3.1 Työvoiman käyttö

	TOT 2016	TAM 2017	TAE 2018
Htv	92,1	95,5	101
Palkat ja palkkiot	3 197 149	3 300 233	3 458 225
Sijaistus %	34,9	30,9	30,9
Sairaspoissaolo	1,9	3,5	1,9

3.2 Tilojen ja alueiden käyttö

Käytössä olevat tilat ja alueet	TOT 2016	TAM 2017	TAE 2018
Tilat yhteensä (m ²)	71 086	78 305	77 272
Sisäisen vuokran perusteena olevat tilat (m ²)	71 086	78 305	77 272
Muut tilat (m)			
Alueet yhteensä (ha)	130	130	130
Sisäinen vuokra yhteensä(€)	9 966 204	10 600 115	11 894 328
Lisätietoja: TAE luvut perustuvat 6.7.2017 tietoihin vuoden 2018 tila- ja vuokramääristä.			

4 Toiminnalliset tavoitteet

Strategisen sopimuksen tavoitteita toteuttavat projektit

Projektit

Strateginen hanke	Projektit	Vaihe	Hyötytavoitteet	Projektin tavoite ja tuotokset	Alku (P3)	Loppu (P6)	Strategiakytös
Vapa: Aktivointi	Liikuntaneuvonnan palveluketju (Liikkumaan aktivointi, hyto ja V-SSHP)	P3 Projektin suunnittelun tarkentaminen (Toteutusvaihe)	<p>Toimiva liikuntaneuvonnan palveluketju hyvinvointitoimialalta ja Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiristä vapaa-ai-katoimialan liikuntapalveluihin. Liikuntapalveluiden kehittäminen ja laadun varmistaminen vastaamaan asiakastarpeita. Palveluvalikoiman laajentaminen yhdessä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Oikein kohdennettu ja vaikuttava liikunnan palveluohjaustoiminta.</p> <p>Kohderyhmässä olevien terveyden ja elämänlaadun paraneminen. Sairaanhoidon kustannusten pieneneminen primaari- ja sekundaariprevention avulla. Palveluketjusta saatava synergiaetu ja asiakkaan ohjautuminen hänelle sopivien palveluiden pariin.</p>	<p>Liikkuvaks-hankkeen kohderyhmänä on tyypin 2 diabeetikot ja riskiryhmässä olevat sekä työttömät. Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin VESOTE-hankkeen kohderyhmänä ovat työikäiset diabetesta sairastavat ylipainoiset ja raskausdiabeetikot. Tavoitteena on liikunnan lisääntyminen kohderyhmissä terveyden edistämiseksi.</p> <p>Lisäksi kohderyhmänä liikunnan palveluohjauksessa ovat kaikki työikäiset ja ikääntyneet turkulaiset, jotka liikkuvat terveyslääkintäsuositusta vähemmän. Tavoitteena on kohderyhmän tietoisuuden lisääminen liikunnan terveys-hyödyistä, Turun kaupungin tarjoamista liikuntapalveluista ja –paikoista ja sopivista liikuntamuodoista.</p>	4.3.2015	31.12.2018	2.1.1 Poikkihallinnollinen ja laaja-alainen kaupungin ja sen palvelujen suunnittelu toteutetaan kumppanuudessa eri toimijoiden kanssa huomioiden eri ikä- ja asiakasryhmien tarpeet

Vapa: Aktivointi	Voimaa vanhuksen kärkihanke 2017-2018 (Liikumaan aktiivointi ja hyto).	P3 Projektin suunnittelun tarkentaminen (Toteutusvaihe)	Toimintakykyisempi vanhusväestö tukee kunnan elinvoimaisuutta: sosiaali- ja terveydenhuollon kustannukset vähenevät, ikäihmiset saavat lisää osallistumismahdollisuuksia ja terveyserot kapenevät.	Hankkeen päämääränä on edistää kotona asuvien ikäihmisten hyvinvointia ja itsenäistä kotona asumista fyysisen aktiivisuuden avulla. Kohderyhmä on rajattu vähän liikkuviin, toimintakyvyttään jossain määrin heikentyneisiin ja heikommassa sosioekonomisessa asemassa oleviin ikäihmisiin (75+). Tavoitteena on luoda yhtenäinen ja koordinoitu terveysliikunnan palvelupolku aina neuvonnasta ryhmätoimintaan saakka erityisesti kaupungin palveluissa, mutta myös kunnan ja järjestökentän välillä. Työryhmän tehtävänä on selvittää ja edistää Voimaa vanhuksen –ohjelmassa hyväksi todettujen terveysliikuntakäytäntöjen käyttöönottomahdollisuuksia Turussa. Näitä ovat esim. iäkkäille suunniteltu liikuntaneuvonta, ohjattu ulkoilu sekä tasapaino- ja voimaharjoitteluryhmien kehittäminen, liikkumisympäristöjen kehittäminen ikääntyneille sopiviksi, liikunnan tukitoimien (esim. kuljetus, tilat, vertaisohjaajat ja liikuntakaverit) kehittäminen.	1.4.2017	31.12.2018	2.3.1 Tuotetaan toimialojen ja palvelualueiden yhteistyönä aktiiviseen elämäntapaan kannustavia palveluja
Vapa: Kumppanuudet	Liikunta- ja urheilutapahtumat osana kaupungin vetovoimaisuutta – toimintamallin suunnittelu		Tapahtumaorganisaattoreiden työ helpottuu, kun kaupungin yhteistyökuviot ovat selkät. Turku nähdään houkuttelevana tapahtumanjärjestämiskaupunkina ja asiantuntevana yhteistyökumppanina.	Luodaan toimintamalli, jossa kaupungin eri toimijat tunnistavat oman roolinsa liikunta- ja urheilutapahtumien järjestämisessä.	1.9.2017	31.12.2018	3.1.5 Tapahtumatoimintaa hyödynnetään koko kaupungin markkinoinnissa ja sen kärkinä ovat Sporttiturku ym. -teemat
Vapa: Kumppanuudet	Lasten liikunnan laatutekijöiden		Projektin tavoitteena on edistää lasten ja nuorten urheiluseuratoiminnan laatutekijöitä	Projektin aikana luodaan pysyvä toimintamalli osaamispääoman	1.3.2018	31.12.2018	2.3.2 Toteutetaan palveluja yhteistyöllä kansalais- ja

	editäminen seuroissa		turkulaisissa urheiluseuroissa. Näihin tavoitteisiin päästään osaamisen edistämällä sekä tiedon ja ymmärryksen lisäämisellä lasten ja nuorten liikunnallisen elämäntavan taustalla olevista tekijöistä. Osaamisen vahvistamisella halutaan antaa seuroille avaimia arkipäivän työhön lasten ja nuorten parissa. Näin seuratoimintaan mukaan tulevat lapset saisivat innostavan ympäristön harrastaa ja harjoittelu tapahtuisi lapsen kehitystä huomioivalla tavalla.	pysymiseksi seurassa. Laatutekijöiden edistämistä seuroissa toteutetaan mentorointimallilla, jossa toimijoina ovat kansalliset asiantuntijat. Lisäksi hanke kiinnitetään ProPeriin (projekti urheilufysioterapian ja kuntoutuksen osaamis- ja kehittämiskeskussa) liikuntafysiologian ja liikemallien osaamisen edistämiseksi seuroissa sekä mahdollisesti Olympiakomitean Sports Club for Health -hankkeeseen. Myös muita yhteistyömalleja tarkastellaan hankeessa yhdessä liikunta- ja urheiluseurojen kanssa, jotta Turussa päästään luomaan uusia verkostoja lasten ja nuorten liikunnan laatutekijöiden edistämiseksi kokonaisvaltaisesti. Lopullisen päämääränä on kaikkineen lasten ja nuorten liikunnallisen elämäntavan ja terveiden elämäntapojen edistäminen sekä drop-outin estäminen. Osa projektin hyötötavoitetta on kaupungin avustusjärjestelmän kehittäminen.			järjestötoiminnan kanssa
Vapa: Digitaalisuus	Asiakastietojen keruu		Asiakasprofiilien analysointi suhteutettuna käytettävissä oleviin resursseihin mahdollistaa paremmin tiedolla johtamisen ja toimenpiteiden kohdentamisen.	Projekti on useampi vaiheinen siten, että ensimmäisessä vaiheessa kartoitetaan asiakastietojen saatavuus ja kattavuus kaikista liikuntapalvelujen hallinnoimista liikuntapaikoista. Jatkovaiheissa kehitetään malli asiakastiedon keräämiseksi ja selvitetään tarvittavat toimenpiteet kustannuksineen ja resurssitarpeineen sekä kytkökset mahdollisiin muihin vastaaviin järjestelmiin. Viimeisissä vaiheissa kerätään itse	1.5.2017	31.12.2018	2.3.3 Lisätään asukas- ja asiakastiedon hyödyntämistä osana suunnittelu-, arviointi- ja kehittämistyötä

				data sekä analysoidaan ja hyödynnetään dataa projektissa kuvulla tavalla.			
Vapa: Kansalaistaidot (Huom! Sitonsalkussa)	Liikkuva koulu –hanke		Pysyvän toimintamallin kehittäminen harrastetoiminnalle poikkihallinnollisesti sekä yhteistyössä seura- ja järjestötoimijoiden kanssa.	Hankkeen kehittämiskohteina toimintakaudella 2017-2018 ovat harrastetoiminnan osalta erityisesti yläkouluille sopivat toimintatavat. Tarkoituksena on, että MIHI –harrastetunteja olisi tarjolla nykyistä aikaisemmin iltapäivissä ja koulupäivän aikana. Lukuvuonna 2017-2018 kouluissa toimivien harrasteryhmien määrää on tarkoitus nostaa 213 tuntiin viikossa. (Vuonna 2016 120+57 ulkoryhmää).			2.3.7 Edistetään liikuntamahdollisuuksien esteettömyyttä ja saavutettavuutta
Liikunnan palvelualue	Liikuntatilojen käytön tehostaminen ja vuorojaon kehittäminen		Käyttämättä tai vajaalla käytöllä olevien liikuntatilojen varauksiin puuttamalla säästetään investoinninkustannuksissa. Vuorojakoprosessin tehostaminen mm. digitaalisesti ja toimintamallin avaaminen sekä vähentää asiakaspalautteen määrää että säästää henkilöstön aikaa. Avoimella ja selkeällä prosessilla taataan toimintavarmuus organisaation sisällä sekä avoimuus ja tasapuolisuus ulospäin.	Vuorojaon prosessin tehostaminen ja avaaminen sekä periaatteiden näkyväksi tekeminen. Digitaalisten järjestelmien parempi hyödyntäminen vuorojakoprosessin pohjana. Hinnaston määrittely ohjaamaan tehokasta ja asianmukaista liikuntatilojen käyttöä.	1.4.2017	31.12.2018	2.3.3 Digitaalisia mediolita hyödynnetään aktiivisen elämäntavan ja vuorovaikutteisuuden kasvattamisessa

5 Henkilöstön hyvinvointi ja työelämän laatu

5.1 Kaupungin yhteiset tavoitteet (sisältyvät Strategiseen sopimukseen)

5.2 Palvelualueittain seurattavat tavoitteet

Kunta 10- mittarit, tulokset joka toinen vuosi	Toteutuminen 2014	Toteutuminen 2016	Palvelualueen tavoite TAE 2019
Kehityskeskustelujen käyminen, %	60,7	87,1	
Kehityskeskusteluja hyödyllisinä pitävät, %	23,8	41,7	
Työilmapiiri	3,42	3,37	

6 Tunnusluvut

6.1 Tavoitteelliset tunnusluvut

Tunnusluku	Tyyppi	TOT 2016	TAM 2017	Arvio 2017 toteutu- masta	TAE 2018	Seuranta- väli (kk/ 6 kk/v)
Aktivointiosaston käyntikerrat	V	83.765	84 000	84 000	84 000	1 krt/v
Uimalaitosten kävijämäärät	V	712 424	810 000	760 000	800 000	
Liikkuva koulu ryhmien määrä		180			213	
Avustukset per asukas*	T/T	7,52€	7,51€	7,51€	7,40€	
Palloiluhallit ja isot liikuntasalit varausaste	K/T	82,77%		77%	80%	
Pienet ja keskikokoiset liikuntasalit varausaste	K/T	59,99%		60%	70%	
Täysimittaiset keinonurmikentät käyttöaste (1.4.-31.10.)	K/T	55,65%		58%	60%	
(Muut) pallokentät käyttöaste (1.5.-31.10.)	K/T	13,47%		10%	15%	
Lasten ja nuorten osuus tilavarauksista		52,27%		57%	55%	
Liikuntapalveluiden budjetti per kuntalainen	T/T	99,26€	99,00€	99,00€	105,90€	

Asiakastyytyväisyys KA - Liikuntahallit j	L/V	3,96			3,9	
Asiakastyytyväisyys KA - Kuntosalit	L/V	3,84			3,8	
Asiakastyytyväisyys KA - Uimahallit	L/V	3,90			3,9	
Asiakastyytyväisyys KA - koulujen salit	L/V	4,02			4,0	
*väkiluku heinäkuussa 2017						

Tunnusluvun tyyppi:

V= Volyymi

K/T= Kysyntä/tarve

L/V=Laatu/vaikuttavuus

S/P=Saataavuus/peittävyys

T/T=Tuottavuus/taloudellisuus